

Una catalana i un eriçó

Gary Kaspàrov ha revalidat, a Leningrad, el títol de campió del món d'escacs en guanyar per un punt (12,5-11,5) el seu rival, Anatoli Kàrpov. Kaspàrov aconseguí 5 victòries per 4 de Kàrpov.

Àlex Bataller

Amb una aixada i un llegó, l'impe- tuós Kaspàrov —tal com el qualifica *Pravda*— anava cavant-se la tomba. Anant com «La vaca cega» de Maragall, «topant de cap en una i altra soca», el colp final semblava inevitable. Per tres vegades consecutives el campió, que ho tenia tot en les seues mans per revalidar el títol, sentia el dolor indescriptible de la derrota. La tensió nerviosa acumulada després de moltes hores d'absolut silenci i les conseqüències psicològiques negatives que comporta tota desfeta es triplicaven.

S'ha repetit la mateixa pel·lícula de fa dos anys. Kasparov busca i troba complicacions sense por a malgastar energies. Kàrpov no deixa res a l'atzar, evita el perill i castiga qualsevol errada.

Aquest ha estat el tríptic:

17a partida: La defensa Grünfeld és, senzillament, doblegada.

18a partida: L'única victòria amb negres d'un Kàrpov, que no es ren- deix i que vol lluitar fins l'últim alè, és producte de l'excés d'agressivitat del campió. En la jugada 29, amb 15 minuts en el rellotge i dos punts d'avan- tatge sobre el seu rival, rebutjà l'em- pat per repetició de jugades i realitzà una jugada d'atac. S'alçà, es llevà la jaqueta, s'arromangà i tornà a sentar- se, clavant els colzes en la taula. La posició resultant després del «zeinot» —últimes jugades abans del control de temps, fetes a gran velocitat— era un final sense esperances per a Kaspà- rov, amb una artilleria de torres tan pesada com inoperant.

19a partida: A falta de sis partides, Kaspàrov es pren el darrer *time-out* (temps de descans). 48 hores de reflexió suplementària per buscar les cau- ses de l'espectacular remuntada. Cap resultat. La cabuderia del campió el duu a abusar de nou de la defensa Grünfeld, que abans d'aquest matx mai no havia jugat. La innovació in- troduïda era refutada de nou. L'equip

d'analistes de Kàrpov —reclòs amb disciplina quasi militar en la *datxa* on passen tancats les 24 hores del dia— havia trobat l'antídot adequat.

En aquest moment, Kàrpov, psico- lògicament satisfet, utilitzà el darrer descans. Segurament recordaria que cada vegada que un campió destronat havia guanyat tres partides seguides en un matx de revenja (Botvinnik-Tal 1961, Botvinnik-Smyslov 1958 i Alekhine-Euwe 1937) havia recon- quistat la corona. Un mal averany per a un Kaspàrov supersticiós.

Des de fora, el públic de tot el món

que seguia l'encontre veia un Kaspà- rov que tocava fons. Però heus ací que, quan la lluita està igualada i quan Kàrpov disposa de l'avanatge psicològic, Kaspàrov s'adona que l'empat també el beneficia, que pot conformar-se amb una victòria míni- ma, que pot postergar les ànsies crea- tives per a més endavant. Kaspàrov havia redescobert l'encís de la catala- na, l'obertura que tants bons resultats li donà el 1983 contra Korchnoi en la semifinal de candidats.

L'obertura catalana deu el seu nom a un insòlit concurs organitzat per

Campió i aspirant, una qualitat de joc sorprenent.

Francesc Armengol. Aquest il·luminat havia caigut en la necessitat de situar la «pàtria ideal» al mateix lloc que els altres pobles europeus, també pel que fa als escacs. Així, mentre França, Anglaterra o la mateixa Espanya donaven nom a sengles obertures, Catalunya no comptava amb aquesta distinció. Durant el Torneig Internacional de Barcelona de 1929 establí un premi de cent cinquanta pessetes per a aquell qui inventàs un «debut» en honor de Catalunya, que fes perdurable «l'impetu de la nostra raça i del nostre clima». El part s'esdevingué un 29 de setembre de l'entranya del gran mestre polonès-francès S.G. Tartakower, el mateix que pronuncià la cèlebre sentència: «Dels escacs no es pot viure, però es pot morir».

Amb la placidesa del clima mediterrani, amb un alfil en *fianchetto* apuntant per la gran diagonal, dominant el centre amb els peons, Kaspàrov, sense

prendre cap risc, sorprenia el seu rival. Kàrpov, somnolent, hagué de firmar les paus. L'altra alternativa: el suïcidi davant la sòlida posició catalana. Kaspàrov havia suturat l'hemorràgia de desencerts.

Recuperada la confiança, el campió conjurà la sort de les tres partides perdudes utilitzant la defensa índia de dama. Però hi afegí un punt de maquiavel·lisme: la vint-i-unena partida repeteix la sisena del primer matx a Moscou de 1984, però... ¡amb els colors canviats! Kàrpov es trobava jugant contra ell mateix i obtenia un lleuger avantatge, insuficient, però, per anotar-se el punt preciós que li caldria per recuperar el títol.

Restablí, conscient que un Campionat del Món no és un joc d'infants, jugant sense riscos però amb pressió, amb finor, Kaspàrov guanyà la decisiva partida vint-i-dosena. Resolgué una posició ajornada en sis jugades i cinc minuts; molts grans mes-

tres havien apostat abans per les taules. La demolidora línia seguida pel campió, després d'una genial jugada secreta, embolicà l'aspirant en una «xarxa de mat».

Ja sols quedaven dues conteses i Kaspàrov amb unes taules tenia prou per mantenir el títol. La tria d'un plantejament adequat per a la penúltima partida fou l'exacta. Kaspàrov posava en joc allò que els anglesos anomenen *Sistema Eriçó*. La comparació no pot ser més encertada: les peces negres es concentren en un pam de terreny, en un espai restringit que no passa de la tercera línia, ericant-se de moviments de peons per a dominar la quarta sense ocupar-la. El blanc té avantatge d'espai, però li resulta perillós acostar-se a les punxes de l'eriçó. L'embolic pot desembolicar-se, com per art de màgia, en qualsevol moment. Es tracta d'un sistema d'obertura típicament hipermodern, que Tartakower incloïa dins l'«escala cubista» dels escacs, per la seua «pèrfida acumulació de tensions latents».

Amb habilitat i precisió, Kaspàrov aconseguia les taules que li asseguraven el títol. Lóthar Schmidt, àrbitre del combat, declarava: «Sóc un privilegiat per haver dirigit un dels encontres més apassionants de la història dels escacs. La qualitat del joc ha estat enorme i, el comportament dels jugadors, excel·lent». Clara, la mare del campió i Nastasja, la nòvia, canviaven el plan dels dies passats en continguda alegria. 280 milions de soviètics podien seguir, en directe per televisió, les incidències del matx. Algunes cadenes europees s'hi sumaven també a l'esdeveniment. Kaspàrov havia revalidat el títol.

La partida final ofería a Kàrpov una possibilitat de victòria per igualar, almenys, el matx. El resultat final de taules, comunicades telefònicament per Kàrpov el dia 9 d'octubre, moments abans de l'ajornament per tal d'evitar nous aplaudiments al jove campió, tancava aquest matx carregat d'emoció. Una catalana càlida, una jugada secreta mortal, i les punxes d'un eriçó eren testimonis de la sorprenent recuperació del genial campió de l'Azerbaidjan, meitat armeni, meitat jueu.

Els escacs —com deia Fischer, reclus ara voluntàriament a Pasadena— no s'assemblen a la vida: són la vida. El tauler d'escacs, que tal com diu Arrabal, «simbolitza la nova Jerusalem, representa el Cosmos i en ell el negre i el blanc, l'ombra i la llum, es barregen i s'associen pels segles dels segles», ha quedat ara en silenci. □

CONTI-FOTO